

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Peccatum mortale contritione delendum esse, & de proposito
emendationis. Cap. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

In 1. in li
quo rida.
Trac. de
Timore.
c. 5.

Thom. 1.
ar. 2.

etiam timorem breuissimè & apertissimè descripsit Laurentius Iustinianus, dicens: Timor initialis est, quo timet quis Dei offensam, & pœnam. Unde quasi habet duos oculos, vnum ad pœnam, & alterum ad Dei offensam: & hic est prædictis principalior.] Hic timor non quidem feruor, nec mercenariorum sed filiorum est, vt Thomas ait, sed filiorum incipientium est, & imperfectum, quos paternus amor à culpa non auocat, nisi timor aliquis intercedat.

Denique enitatur peccator timere Deum timore perfectissimo, scilicet timore filiali, quem tamen non nisi post adeptam charitatem consequetur. Sed hoc loco eius mentionem facimus, ne iterum ad timoris species redeamus. Est autem timor filialis, quo quis à peccato discedit, non propter pœnam simul & culpam, quam, vt pessimam, apprehendit, sed propter Dei reuerentiam, & bonitatem, cui vult per omnia placere, & ne deficiat à possessione veri boni, & decore virtutis. Hunc excitabit homo, si consideret malitiam peccati per se ipsam odibilem, & detestabilem, pulchritudinem virtutis per se ipsam amabilem, bonitatem Dei, ac eius infinitas perfectiones, propter quas est omni obedientia & obsequio dignissimus, & immensa beneficia in hominem collata, & innumera dona, quibus quotidie præuenit nos. Hic est Timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi,] quem perfecta charitas foras non eicit, sed vt inseparabilem effectum, ac charissimum filium, promouet, nutrit, atque consummat. Ad eum incitantur sanctitiam, atque perfecti, nam, Time Deum omnes sancti eius, quoniam nihil deest timentibus eum.] Et quidem beatus Dorotheus proposito timore seruu, quem ipse iagogicum, siue introductorium vocat, istum filialem timorem hac oratione describit: Alter Deo in cunctis pareat ex amore & beneuolentia in Deum, & in ipsum bonum atque virtutem, vt scilicet hoc medio Deo placeat, & gratus sit. Nouit hic profectò quid bonum, quid virtus sit. Nouit quid sit cum Deo esse. Hic perfectam & veram, de qua loquitur Apostolus, habet charitatem, & ipsa charitas eum in perfectum timorem adducit. Timet enim hic diuinam voluntatem, & obseruat, non metu plagarum, non verberum, sed degustans iam quàm dulce sit cum Deo esse, timetque ne ea priuetur dulcedine, neve excidat.] Enitendum est igitur, quasi per gradus ad hunc sanctum & castum timorem ascendere, ita scilicet, vt iam peccata non metu pœnæ, non vitæ æternæ desiderio, sed virtutis concupiscentia, & Dei amore timeamus, non quia pœna timenda non sit, & gloria desideranda, sed quia esto quòd hæc non essent (quod tamen est impossibile) adhuc peccatum fugeremus, vt Domino, quem patrem agnoscimus, placeamus. Hic inquam timor querendus est, quoniam non tantum consensum in malum tollit, sed & sensum atq; paulatim sensum ipsum mali diminuet, & nos in maxima tranquillitate constituet.

De spe. §. 2.

Timor iste postremus sanctus & castus secum affert alacrem & salubrem spem. Quid enim non speret à patre filius? Quid non confidat in illo, erga quem homo affectum amoris induit, & cuius vel minimam displicentiam exhorret? At dum aliquis seruu timore pulsatur, debet se ad spem veniæ consequendæ diligenter excitare, ne malis suis absorptus & pressus, vitio desperationis obrinatur. Cogitet igitur magna esse sua peccata, sed Dei misericordiam esse maiorem, & ita maiorem, vt vniuersa peccata hominum diuinæ misericordiæ cõparata, instar pun-

Acti, aut momenti statera videantur. Cogitet, Deum magnis peccatoribus pepercisse, nulliq; quantumuis abominabili veniam perenti indulgentiam & misericordiam denegasse. Cogitet maximè ad Dei gloriam pertinere, quam ipse (vt decet) in omnibus suis operibus promouere curat, si peccatoribus parcat, si miserorum misereatur, si confitentibus delicta sua, ea benignè remittat. Cogitet, misericordiam esse opus proprium Dei, quam effundit super omnia opera sua, ipsumq; semper occasiones miserendi captare, & iram ac indignationem quasi inuitum, & iustitiæ necessitate compulsum, in impœnientes excercere. Cogitet peccatorum remissionem fructum esse Passionis Christi, quam Pater æternus non esse fructu vacuam, sed omnibus se disponentibus, & gratiæ cooperantibus proficuum, valde cupit. Cogitet, Dominum nolle mortem peccatoris, Sed vt conuertatur, & viuat,] Velle autem vt omnes salui fiant, & ad veritatis cognitionem adueniant.] Cogitet tandem præceptum Ecclesiastici esse, vt timori spem in diuinam miserationem adiungat. Qui timeris Dominum, ait, sperate in illum, & in oblectationem veniet vobis misericordia,] ad desiderium scilicet vestrum, & ad mensuram postulationis vestræ misericordiæ consequemini, si cum vero timore Domini, firmam in illum spem, ac inuiolabilem habeatis. His cogitationibus roboratus peccator spem assequendæ indulgentiæ concipiat. Dicatque sibi ipse, vt amplius saluberrimum istum affectum accendat, verba illa planè aurea Hugonis Victorini: Vbi portio mea regnat, regnare me credo: vbi sanguis meus dominatur, dominari me confido: vbi caro mea glorificatur, gloriosum me esse cognosco. Quamuis peccator sim, de hac tamen communionem gratiæ non diffido: & si peccata me prohibent, substantia me requirit: & si delicta propria me excludunt, naturæ communiõ non repellit. Non enim tam immitis est Dominus, vt non diligat carnem suam, membra sua, & viscera sua.] Vtinam dormire sciat inter medios cleros, & inter fortes timoris casti, & spei firmæ requiescere, vt ex his tanquam ex munitissimis arcibus, ad quas assidue recurrit, ad querenda efficacia remedia (quæ nunc subiciemus) suorum peccatorum procedat. Nigere enim & fœdus coruus in candidam ac pulchram columbam conuertetur, cuius pennæ, id est, affectus, argento puritatis candescant, & extrema, id est, opera charitatis, auro resplendescant.

Bibliam, aut momenti statera videantur. Cogitet, Deum magnis peccatoribus pepercisse, nulliq; quantumuis abominabili veniam perenti indulgentiam & misericordiam denegasse. Cogitet maximè ad Dei gloriam pertinere, quam ipse (vt decet) in omnibus suis operibus promouere curat, si peccatoribus parcat, si miserorum misereatur, si confitentibus delicta sua, ea benignè remittat. Cogitet, misericordiam esse opus proprium Dei, quam effundit super omnia opera sua, ipsumq; semper occasiones miserendi captare, & iram ac indignationem quasi inuitum, & iustitiæ necessitate compulsum, in impœnientes excercere. Cogitet peccatorum remissionem fructum esse Passionis Christi, quam Pater æternus non esse fructu vacuam, sed omnibus se disponentibus, & gratiæ cooperantibus proficuum, valde cupit. Cogitet, Dominum nolle mortem peccatoris, Sed vt conuertatur, & viuat,] Velle autem vt omnes salui fiant, & ad veritatis cognitionem adueniant.] Cogitet tandem præceptum Ecclesiastici esse, vt timori spem in diuinam miserationem adiungat. Qui timeris Dominum, ait, sperate in illum, & in oblectationem veniet vobis misericordia,] ad desiderium scilicet vestrum, & ad mensuram postulationis vestræ misericordiæ consequemini, si cum vero timore Domini, firmam in illum spem, ac inuiolabilem habeatis. His cogitationibus roboratus peccator spem assequendæ indulgentiæ concipiat. Dicatque sibi ipse, vt amplius saluberrimum istum affectum accendat, verba illa planè aurea Hugonis Victorini: Vbi portio mea regnat, regnare me credo: vbi sanguis meus dominatur, dominari me confido: vbi caro mea glorificatur, gloriosum me esse cognosco. Quamuis peccator sim, de hac tamen communionem gratiæ non diffido: & si peccata me prohibent, substantia me requirit: & si delicta propria me excludunt, naturæ communiõ non repellit. Non enim tam immitis est Dominus, vt non diligat carnem suam, membra sua, & viscera sua.] Vtinam dormire sciat inter medios cleros, & inter fortes timoris casti, & spei firmæ requiescere, vt ex his tanquam ex munitissimis arcibus, ad quas assidue recurrit, ad querenda efficacia remedia (quæ nunc subiciemus) suorum peccatorum procedat. Nigere enim & fœdus coruus in candidam ac pulchram columbam conuertetur, cuius pennæ, id est, affectus, argento puritatis candescant, & extrema, id est, opera charitatis, auro resplendescant.

Cogitet, Deum magnis peccatoribus pepercisse, nulliq; quantumuis abominabili veniam perenti indulgentiam & misericordiam denegasse. Cogitet maximè ad Dei gloriam pertinere, quam ipse (vt decet) in omnibus suis operibus promouere curat, si peccatoribus parcat, si miserorum misereatur, si confitentibus delicta sua, ea benignè remittat. Cogitet, misericordiam esse opus proprium Dei, quam effundit super omnia opera sua, ipsumq; semper occasiones miserendi captare, & iram ac indignationem quasi inuitum, & iustitiæ necessitate compulsum, in impœnientes excercere. Cogitet peccatorum remissionem fructum esse Passionis Christi, quam Pater æternus non esse fructu vacuam, sed omnibus se disponentibus, & gratiæ cooperantibus proficuum, valde cupit. Cogitet, Dominum nolle mortem peccatoris, Sed vt conuertatur, & viuat,] Velle autem vt omnes salui fiant, & ad veritatis cognitionem adueniant.] Cogitet tandem præceptum Ecclesiastici esse, vt timori spem in diuinam miserationem adiungat. Qui timeris Dominum, ait, sperate in illum, & in oblectationem veniet vobis misericordia,] ad desiderium scilicet vestrum, & ad mensuram postulationis vestræ misericordiæ consequemini, si cum vero timore Domini, firmam in illum spem, ac inuiolabilem habeatis. His cogitationibus roboratus peccator spem assequendæ indulgentiæ concipiat. Dicatque sibi ipse, vt amplius saluberrimum istum affectum accendat, verba illa planè aurea Hugonis Victorini: Vbi portio mea regnat, regnare me credo: vbi sanguis meus dominatur, dominari me confido: vbi caro mea glorificatur, gloriosum me esse cognosco. Quamuis peccator sim, de hac tamen communionem gratiæ non diffido: & si peccata me prohibent, substantia me requirit: & si delicta propria me excludunt, naturæ communiõ non repellit. Non enim tam immitis est Dominus, vt non diligat carnem suam, membra sua, & viscera sua.] Vtinam dormire sciat inter medios cleros, & inter fortes timoris casti, & spei firmæ requiescere, vt ex his tanquam ex munitissimis arcibus, ad quas assidue recurrit, ad querenda efficacia remedia (quæ nunc subiciemus) suorum peccatorum procedat. Nigere enim & fœdus coruus in candidam ac pulchram columbam conuertetur, cuius pennæ, id est, affectus, argento puritatis candescant, & extrema, id est, opera charitatis, auro resplendescant.

Dicatur, Deum magnis peccatoribus pepercisse, nulliq; quantumuis abominabili veniam perenti indulgentiam & misericordiam denegasse. Cogitet maximè ad Dei gloriam pertinere, quam ipse (vt decet) in omnibus suis operibus promouere curat, si peccatoribus parcat, si miserorum misereatur, si confitentibus delicta sua, ea benignè remittat. Cogitet, misericordiam esse opus proprium Dei, quam effundit super omnia opera sua, ipsumq; semper occasiones miserendi captare, & iram ac indignationem quasi inuitum, & iustitiæ necessitate compulsum, in impœnientes excercere. Cogitet peccatorum remissionem fructum esse Passionis Christi, quam Pater æternus non esse fructu vacuam, sed omnibus se disponentibus, & gratiæ cooperantibus proficuum, valde cupit. Cogitet, Dominum nolle mortem peccatoris, Sed vt conuertatur, & viuat,] Velle autem vt omnes salui fiant, & ad veritatis cognitionem adueniant.] Cogitet tandem præceptum Ecclesiastici esse, vt timori spem in diuinam miserationem adiungat. Qui timeris Dominum, ait, sperate in illum, & in oblectationem veniet vobis misericordia,] ad desiderium scilicet vestrum, & ad mensuram postulationis vestræ misericordiæ consequemini, si cum vero timore Domini, firmam in illum spem, ac inuiolabilem habeatis. His cogitationibus roboratus peccator spem assequendæ indulgentiæ concipiat. Dicatque sibi ipse, vt amplius saluberrimum istum affectum accendat, verba illa planè aurea Hugonis Victorini: Vbi portio mea regnat, regnare me credo: vbi sanguis meus dominatur, dominari me confido: vbi caro mea glorificatur, gloriosum me esse cognosco. Quamuis peccator sim, de hac tamen communionem gratiæ non diffido: & si peccata me prohibent, substantia me requirit: & si delicta propria me excludunt, naturæ communiõ non repellit. Non enim tam immitis est Dominus, vt non diligat carnem suam, membra sua, & viscera sua.] Vtinam dormire sciat inter medios cleros, & inter fortes timoris casti, & spei firmæ requiescere, vt ex his tanquam ex munitissimis arcibus, ad quas assidue recurrit, ad querenda efficacia remedia (quæ nunc subiciemus) suorum peccatorum procedat. Nigere enim & fœdus coruus in candidam ac pulchram columbam conuertetur, cuius pennæ, id est, affectus, argento puritatis candescant, & extrema, id est, opera charitatis, auro resplendescant.

Peccatum mortale contritione delendum esse,
& de proposito emendationis.

CAPVT VI.

Qui grauisimo morbo laborare se sentit, & iam mortem imminet, & celeri cursu aduententem formidat, & ex alia parte, nec de ratione euadendi, nec de salute desperat, non sine magna sollicitudine omnem mouet lapidem, omniâque sibi possibilia media adhibet, vt se à morte propiciat, & ad incolumitatem perditam redeat. Idem omnino faciat peccator, qui & grauitatem peccatorum suorum, & mortem, ac pœnas æternas velociter ad ipsum obruendum currentes aduertit, & per spem fide illuminatam ad animæ sanitatem, & ad diuinam gratiam se posse redire cognouit. A conscientiæ igitur examinatione hoc suæ salutis opus ordiatur, vt super interfectos suos, aut super se ipsum interfectum, & spiritaliter peccatis occisum, luctum vnigeniti, & plantum amarum

Eszech.
33 nu. 11.
1. Timo-
th. 2. n. 4.

Ecclef. 2.
9.

Hugo. lib.
3. de Ami-
ma. c. 7.

Psal. 67.
n. 14.

Psal. 67.
n. 14.

Iere. 6. n.
26.

exsuscitet. Timore itaque cordis tactus intrinsecus A
 suam conscientiam examinet, species suorum pecca-
 torum, & circumstantias notabiliter aggrauantes dis-
 cutiat, numerum etiam eorum noverit, scandalum
 quoque proximorum aduertat, & si, quæ sibi præce-
 pta erant, omisit, inuestigare non omittat. Non pu-
 tamus esse nostri instituti longiorem rationem huius
 examinis faciendi præscribere, in quo multi dili-
 genter & vtiliter laborarunt. Solum dicimus ex præ-
 ceptis Decalogi, ex mandatis Ecclesiæ, & ex statutis
 status, aut muneris eius, qui se ipsum discutit cum
 mediocri diligentia, posse omnia necessaria subno-
 tari. In vno quoque verò examinationis articulo
 amator propriæ salutis aduertat, vt non tantum opus
 externum, sed & desiderium, & cogitationem ad
 consensum vsque protractam, & intentionem, quæ
 speciem peccati sepe mutare, aut aggrauare solet, non
 negligenter discutiat. Horum enim omnium Domi-
 nus est rationem petiturus, vt ait Iob: Posuisti in
 neruos pedes meos, & obseruasti omnes semitas
 meas, & vestigia pedum meorum considerasti: cuius
 iudicium præuenimus, si nos prius iudicemus.
 Quod & Paulus testatus est, dicens: Quod si nos
 metipsums iudicaremus, non vtiq; iudicemur. Vniuersa
 autem hæc ad iudicium Domini nemo est qui ignoret
 spectare, præsertim cum audiat spiritum dicentem
 per Sophoniã: Scrutabor Ierusalem in laceris, &
 visitabo super viros defixos in facibus suis, qui
 dicunt in cordibus suis: Non faciet bene Dominus,
 & non faciet malè. Ac Gregorius illam sancti Iob
 sententiam interpretans, in hunc modum exponit:
 In neruo Deus pedem hominis posuit, quia prauitatem
 illius forti distractionis suæ sententia ligauit.
 Cuius omnes semitas obseruat, quia subtiliter
 singula eius quæque diiudicat. Semita enim angustior
 solet esse, quam via. Quia autem vias, actiones,
 non immeritò semitas ipsas, actionum cogitationes
 accipimus. Deus itaque omnes semitas obseruat,
 quia in singulis quibusque nostris actionibus etiam
 cogitationes pensat. Et vestigia pedum considerat,
 quia intentiones nostrorum operum quam rectè ponantur,
 examinat. Tandem in hoc peccatorum examine
 obligatio restituendi aut pecuniam, aut famam,
 aut aliquid aliud, quæ ex peccatis suboriri solet,
 prætermittenda non est, vt quisque qualitatem
 suorum delictorum diligenter expendens, impensius
 odio habeat, & suo tempore spiritali medico clari-
 us & abundantius aperiat.

De Contritione. §. I.

Peccatis ita discussis, & ad memoriã reuocatis, pec-
 cator attentè se ipsum aspiciat, & in quantam
 peccando calamitatem incidit, diligenter agnoscat,
 & ad eam suorum delictorum detestationem, quæ
 contritio sit, Deo ipsum præueniente, & iuuan-
 te, perueniat. Est namque duplex detestatio peccato-
 rum, quarum altera, Attritio; altera, Contritio no-
 minatur. Attritio, est odium vel detestatio pecca-
 ti, aut ob sceleritatem, & malitiam ipsius, aut ob
 metum gehennæ. Quæ licet bona sit, & laudabilis,
 & ex diuina gratia suscepta, & simul cum penitentiæ
 sacramento ad iustificationem sufficiens, vt Triden-
 tina synodus satis insinuat, tamen sola ad recuperan-
 dam iustitiam non sufficit. Contritio verò est dete-
 statio peccati, vt est offensa Dei, & contra eius boni-
 tatem, & vt ipsius amicitiam dissoluit. Quæ cum à
 Dei amore ac charitate procedat, aut saltem virtu-
 te charitatem includat, & actus sit perfectè peccato
 contrarius, quem gratia Dei voluntatem iuante elicimus,
 sola sine sacramento penitentiæ, licet non

sine ordine ad illud suo tempore suscipiendum, pec-
 catum delet, ac remittit. Quod Dominus promissit
 per Isaiam, dicens: Derelinquat impius viam suam,
 & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Do-
 minum, & miserebitur eius; & ad Deum nostrum,
 quoniam multus est ad ignoscendum. Ad hanc ergo
 peccati detestationem perfectissimam enitatur
 homo peruenire, quæ animam Deo perfectè submit-
 tit, dolore & pudore replet, & peccatorum sordes
 ac maculas diluit. Quod in Dauide, & in alijs pen-
 itentibus possumus facili negotio perspicere, sed
 præcipuè in impiissimo Manasse, qui sicut iniquitate
 pene omnes excelluit, ita in verbis ex corde pro-
 latis affectum compunctionis designantibus, & hos
 effectus contritionis præferentibus vniuersos super-
 ruit. Posuisti Domine, inquit, penitentiam propter
 me peccatorem: quoniam peccavi super numerum
 arenae maris. Vide insignem, sed in veritate
 fundatam humilitatem. [Multiplicatae sunt iniquitates
 meae; Domine, multiplicatae sunt iniquitates
 meae:] Attende dolorem. [Et non sum dignus in-
 tueri, & aspiciere altitudinem caeli præ multitudine
 iniquitatum mearum.] Respice pudorem. [Qui postquam
 coangustatus est, ait Scriptura diuina, orauit
 Dominum Deum suum, & egit penitentiam valde
 coram Deo patrum suorum. Deprecatusque est eum,
 & obsecrauit intentè: & exaudiuit orationem eius,
 reduxitque eum Ierusalem in regnum suum.] Ecce
 veniam, ac peccati remissionem, quam contritio
 habita à pessimo rege ex Dei gratia, promeruit.

Contritio itaque animam Deo subiicit, vt, quæ
 peccato se in superbiam erexerat, & aduersus Deum
 rebellauerat, penitendo ad pristinam subiectionem
 redeat, & iniquam pacem cum diabolo composi-
 tam scindat. Peccatum quidem gratiam destruxerat,
 virtutes dissipauerat, animam interfecerat: contritio
 verò peccatum destruit, veterem hominem
 dissipat, & propriam voluntatem, vt in nobis viuat,
 & regnet Dei voluntas, occidit. Iam homo se ipsum
 respicit, omnium infimum proficitur, & dignissimi-
 mum esse æternæ morte cognoscit. Iam non tantum
 præterita mala auersatur, & luget, sed & de præsentibus
 bonis tanquam de imperfectissimis obsequiis
 erubescit, & ea illi Domino, quem grauitur offendit,
 delibare timet. Hunc esse veræ contritionis ef-
 fectum Ricardus Victorinus docet, dum eam lapidi
 abscisso sine manibus, & monstruosam statuam con-
 terenti, similem dicit. Quid, ait, est huiusmodi
 lapidis percussio, nisi interna compunctio? Quid
 autem est percussio statuæ comminatio, nisi compun-
 cti cordis contritio, & humiliatio? Sed scimus quia
 [cor contritum, & humiliatum Deus non despiciet.]
 Melius itaque sanè conteri in hoc lapide, quam
 erectum stare, & superbum sapere. Percussit, inquit,
 statuam in pedibus eius ferreis, & in fustibus, &
 comminuit eos. In inferioribus, & deterioribus
 suis vtiq; statuæ concurrit, quando mens elata, atq;
 peruersa, per spiritum timoris Domini, ad iniquitatis
 & infirmitatis suæ considerationem reuerberatur.
 Sed postquam ferrum, & testa concurritur, etiam
 cætera conteruntur. Nam tunc conterrita sunt
 ferrum, testa, & æs, argentum & aurum. Vide
 quomodo gradatim proficiat totius bonitatis
 fundamentum humilitas: prius erubescimus vera
 mala, postea ficta bona. Nouissimè etiam
 vera bona, cum sint imperfecta, & inconsummata.
 O quantum contritio animam deiciat, quantum
 humilitas, quæ iam & in malis, & in bonis
 se indignam veniam, & dignam poenitentiam
 repretat; in malis, quoniam diuinæ maiestati
 displicuerunt, & in bonis, quoniam non pura,
 non perfecte,

Isa. 55. 7.

Oratio Man.

2. Paralip. 33. 12. 13.

Dan. 2. n. 34. Ricard. li. de erudit. g. 27.

Psal. 50. n. 19. Dan. 2. n. 34.

cta,

Iob. 13. 27.

1. Corin. 11. n. 31.

Seph. 2. 12.

Greg. 11. Mor. c. 25.

Concil. Trident. sess. 13. c.

ita, vt hominem tantis flagitijs liberatum decebat, sed impura, & imperfecta ad Domini conspectum intrant. Dicitque illud Isaia: Et facti sumus vt immundus omnes nos, & quasi pannus menstruatus vniuersa iustitia nostra. Homo sic contritus, & peccatorum suorum fetore & grauitate contritus, quidquid sibi aduersum accidit, patienter sustinet, quia pœnis æternis, quas commertus erat in infinitum, minus ac minus aduertit. Se ab hominibus despici, à minoribus rideri, ab æqualibus impeti, à prelati duriter tractari, gratum habet, quoniam hæc omnia risui dæmonum, & contemptui damnatorum, & verberibus ac pœnis inferni comparata, quasi nullius pœnæ, aut afflictionis, agnoscat. Ecce quomodo contritio animam in suo loco, id est, infra omnes creaturas, collocat, & peccatorum fœditate liberatam pulcherrima humilitate circumdat.

De dolore peccatorum. §. 2.

Quantum verò contritio dolorem excitet, quis explicare sufficere, quæ ob singulos, ob gemitus, ob dolorem sibi cognatum dolor solet appellari, cum tamen contritio secundum essentiam suam non sit dolor, sed odium peccati, ex quo magnus dolor, ac tristitia, sicut effectus ex causa procedit? Quemadmodum enim, qui hostem habet infestissimum, quem ingenti odio prosequitur, miserabiliter dolet, & inconsolabiliter desit se videat ab illo victum, ipsique subiectum; ita anima odio habens peccatum, ex odio erga illud dolet, quia se peccato subiecit, & iniquitatis nexibus implicauit. Quam magnus autem esse soleat, & debeat iste dolor, ex contritione progrediens, Ioannes Climacus non obscure significat, dum illum dolori eorum, qui lugent defunctos, assimilat. Imitetur is, inquit, qui peccatorum suorum onus deponere festinat, eos, qui extra ciuitatem ante sepulchra sedent, nec desistat effundere feruidas & igneas lacrymarum guttas, cordisque tacitos mugitus, quod ipse quoque venientem videat Iesum, lapidemque nostræ cæcitatæ à corde remouentem, & Lazarum, animum scilicet, peccatorum vinculis liberantem, ministrisque Angelis iubentem. Ad eandem etiam doloris qualitatem Casarius Arelatenfis hortatur, dicens: Ad extremum non est impossibile, aut graue quod suggero, vel sic lugeamus extinctam animam nostram, quomodo alienam carnem mortuam plangimus. Si aut vxor, aut filius, aut maritus mortui fuerint, in terra se collidunt homines, capillos trahendo, & tundendo pectora in luctu, in abstinentia, in lacrymis, non paruo tempore perseuerant. Rogo vos, fratres, exhibeamus animæ, quod illi exhibent alienæ carni. Non exaggerant rem istam hi sancti patres; nam Ieremias maiorem adhuc dolorem pro peccato, quam pro quibuscumque defunctis, maiorem fletum exoptulat. Filia populi mei, ait, accingere cilicio, & conspergere cinere; luctum vnigeniti fac tibi, planctum amarum. Licet enim ad desendos omnes vita functos naturalis amor instimulet, amplius tamen, & miserabilius lugemus vnicum filium, in cuius locum nullus alius filius succedit, cuius personam nemo substituit. Sic prorsus dolor, & luctus peccati causa susceptus esse debet, siquidem animam interfecit nobis vnicam, cuius amissionem nequit alia supplere, de cuius morte non potest alia nos anima consolari. Nec dolorem istum, sicut dolorem de morte alicuius, spes lenit resurgendi, imo illum quasi gradibus infinitis adauget, quoniam illum peccando læsum, illum dominum bonum, & misericordem offendimus, qui

A hanc spem nobis dedit, qui contritionem, & reliqua ad hanc resurrectionem animæ necessariam suo sanguine comparauit. Quis, quæso, ista animo expendens, non dolorem super dolorem, & fletum super fletum agglomeret, videns se, & propriam animam, & vnicam interemisse, & Christum occidisse, (quem non tam Iudæi, quam hominum peccata interemerunt) & ob eius bonitatem, quam læsit, tanta sanguinis profusione manifestatam in spem iterum viuendi respirasse? Talis itaque sit dolor animæ peccatricis, dolor magnus, dolor eximius, dolor, qui spiritalia viscera rumpat, & omnes vires eius occupet, atque possideat, sed dolor non desperatione prostratus, imo spe firmissima gratiæ, & resurrectionis erectus. Hoc enim ex conuersione Pauli, & aliorum peccatorum, quos Scriptura commemorat, debemus addiscere, vt bene notauit Bernardus, quod ita peccatum detestemur, ita illud gemitibus lacrymisque rigemus, vt tamen nullo modo fiduciam indulgentiæ deponamus.

De pudore ex peccatis concepto. §. 3.

EX isto dolore castus emanat pudor, quo anima suorum peccatorum fœditatem aduertens, non audeat oculos ad cælum leuare, sed in infimo loco iacens, & sub pedibus omnium se constituens, cum illo humili publicano pectus suam percutit, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. Et sicut alicuius viri nobilis vxor, apud quam ipse maritus aut litterarum riuales reperit, aut postea maiora indicia fractæ fidelitatis inuenit, magno timore concutitur, & rubore perfunditur, ad eum, vt non audeat oculos ad virum at tollere, nec apud illum commorari: ita anima adhuc adulterij spiritualis præferens, vix audeat coram Domino stare, & præ timore, reuerentia, ac pudore, vel aliquid minimum postulare. Quo affectu Petrus fortassis tangebatur, cum Christi maiestatem & potentiam sentiens, cuius præsentia se cognoscebat indignum, ita clamabat: Exi à me, quia homo peccator sum, Domine. Erubescere namque ab illo videri, cuius oculos purissimos interiora hominis cernere reputabat. Huiusmodi animam nec dum à peccatorum fœce mundatam Bernardus ad hunc castum pudorem in hunc modum inuitat. Non temere assurgat ad os serenissimi sponsi, sed ad pedes seuerissimi Domini mecum pauida iaceat, & cum publicano, terram tremens, non cælum, aspiciat: ne confusa in luminaribus cæli, facies assueta tenebris, opprimatur à gloria, atque insolitis reuerberata splendoribus maiestatis, densioris rursus cæcitatæ caligine obuoluatur. Nec solum coram Domino, sed & coram angelis, & sanctis peccatrix anima pudore & rubore suffunditur. Nam & ille, qui in ciuitate sua magna ignominia est affectus, & vestibus designantibus infamiam, indutus, solet vultus cœncium declinare, & coram illis erubescere, quid faciet anima, quæ peccati factum fordidum induit, & pretiosissimam gratiæ vestem amisit? Quid faciet ad nuptias inuitata, nuptiali veste carens, & se luctuosis vestibus amictam aspiciens?

E Anima igitur sic affecta peccatorum sordibus, aqua veræ contritionis abluitur. Compunctio enim ex amore concepta, lima est, quæ rubiginem iniquitatis abradit; gladiolus, qui licuram impietatis expungit; lixiuum, quod sordes delictorum abstergit. Compunctio emundauit Mariam, quæ pedes Domini lacrymis rigans, & contritionis affectu completens, peccata deposuit, induit sanctitatem. Denique audit: Remittuntur tibi peccata tua. Ibi Ethiopissa mundauit pellem suam, & pardalis varietates

Bern. ser. 3. de Petro. & Paulo.

Luc. 18. nu. 13.

Luc. 5. 8.

Bern. ser. 3. in Cæt. Luc. 18. nu. 13.

Matt. 22. nu. 11.

Luc. 7. m. 43.

suas,

Isaia. 64. 6.

Climac. in scala. grad. 1.

Ioan. 11. 39.

Casarius homil. 7.

Irem. 6. n. 26.

suas, & candorem gratiae, ac sponse splendorem, quaesuit. Ibi alij sancti, qui ante aduentum sanctitatis peccatores fuerunt, flendo & detestando peccata, suas animas emundarunt. Compunctio est plaga intimo mentis inflata, quae illam, o res admirabilis! percutiendo sanat, & occidendo viuificat. De qua inquit Salomon: Liur vulneris absterget mala, & plaga in secretioribus ventris. Percutit sane, quia delicta commissa punit, & dolore atque pudore castigat, sed percutiendo sanat, quoniam peccatorum morbos eliminat. Corruptit illa peccatum, & vt ultra non appareat, omnino consumit, sed animae à morte peccati liberatae, vitam gratiae, & diuinae amicitiae restituit. Per liuorem vulneris, inquit Gregorius, disciplinam insinuat corporeae percussiois. Plaga verò in secretioribus ventris, sunt interna mentis vulnera, quae per compunctionem fiunt. Sicut enim venter cibus repletus extenditur, ita mens prauis cogitationibus dilatata subleuatur. Abstergunt igitur mala, & liur vulneris, & plaga in secretioribus ventris, quia & disciplina exterior culpas diluit, & extensam mentem compunctio penitentiae vltione transigit. Aufert quidem contitio peccatum, & omnia etiam, quae sequuntur peccatum, vel tollit omnino, vel pro mensura suae perfectionis extenuat. Peccatum enim, remissa culpa, relinquit non exigua poenarum debita, quae homo, aut in hac vita, aut in futura est exolaturus. Vnde Dauid in gratiam admissus, filij ex adulterio nati immatura morte punitur, & ab hoc debito, lacrymarum assiduitate mundatur. Relinquit etiam propensionem ad malum, difficultatem ad bonum, ex praeterita vitia tristitiam, ex apprehensione offensae in Deum admissae timorem, & denique erubescetiam quandam, qua homo necdum audeat fiducialiter ad Deum omnis boni authorem appropinquare. In cuius figuram Absalon ab exilio reuocatus, & ad gratiam patris restitutus, nec ad palatium regis, neque ad eius praesentiam admittitur. Vniuersa haec, peccatorum contritione tolluntur, quae iuxta feruorem suum, aut durationem pro poena satisfaciunt, propensionem ad malum minuit, boni difficultatem tollit, & ipso dolore, ac lacrymis mentem exhilarat, & tandem fontem misericordiae aperit, ex qua homo spem indulgentiae bibens, concipit ausum accedendi, & dona ac beneficia postulandi.

De proposito emendationis. §. 4.

VERA contritionis, firmum propositum nunquam grauius delinquendi, & vitam in posterum emendandi, est inseparabilis comes; nam, vt Bernardus ait, Si dixerit mihi Iesus, dimittuntur tibi peccata tua, nisi ego peccare desiero, quid proderit: & si pedes, quos laueram, inquinauero, quid lauari proficiet? Sane, qui propositum emendationis non conceperit, se ipsum minime contritione lauabit; quia non potest odio habere peccatum, & de eo poenitere, qui necdum proposito & voluntate ab illo se ipsum auertit. Et contritio conuersio est, qua peccator in domum eius, quem offenderat, patris reuertitur, conuersio verò non solum petit malum detestari, sed etiam bonum ac virtutem amplecti. Sicut autem contritio peccatum detestatur, ita propositum emendationis bonitatem amplectitur; vnde ex his duobus perfecta conuersio & consummata confurgit. Ac ideo Dominus ab his, quos in suam amicitiam est admissurus; non solum priorum delictorum detestationem, sed etiam sequentis vitae rectitudinem ac puritatem exposcit. Angelo enim Ephesiorum Ecclesiae scribens, ait: Age poenitentiam,

A tiam, & prima opera fac. Poenitentiam ad pristina peccata delenda, & prima opera ad vitam nouam instituendam, referenda sunt. Et apud Ezechielem: Cum recesserit impius ab impietate sua, feceritque iudicium, & iustitiam, viuet in eis. Ambrosius sane ait: Qui agit poenitentiam, non solum diluere lacrymis debet peccatum suum, sed etiam emendationibus factis operire & tegere delicta superiora, vt non ei imputeretur peccatum. Ergo tegamus lapsus nostros posterioribus factis, mundemus fletibus, vt audiat nos Dominus Deus noster ingemiscens, & car. Et quia nos non tantum necessaria proponimus, sed meliora & perfectiora à perfectionem scientibus postulamus, ipsi tale propositum non peccandi concipiant, vt prius fortunas, honorem, salutem, vitam, imo & ipsam aeternam gloriam (si esset possibile) amittere, quam peccare decernant. Hoc enim propositum tam verum, tam firmum, proprium amicorum est, qui non proprii commodi amissionem, sed Dei ac Domini offensam metuunt. Cui Dominus benignè respondet, & ipsum acceptum habens, abundantissimam ad vitanda grauiora peccata gratiam imperit. Huius autem contritionis, quam descripsimus, & huius propositi excitatoria eadem erunt, quae supra pro timore filiali excitando protulimus. Nam mens considerans immensam bonitatem Dei, omni amore & obsequio dignissimam, & ingentia ac innumerabilia beneficia, quae recepit, sua peccata aduersus tantam bonitatem admissa, & illorum fontem, scilicet ingratitude, detestatur, & desiderio nouae vitae, ac proposito emendandi, & reparandi quod perdidit, dono Dei iuuantis, & ad bonum incitantis, inbuatur.

Peccatum mortale in confessione aperiendum esse: ac de imposita satisfactione adimplenda.

CAPVT VII.

LET contritio vera, quam praeloquuti sumus, peccatum lethale deleat, id autem sine ordine ad sacramentalem confessionem, vt Concilium Tridentinum decreuit expressè, non diluit. Quare esto quod quis hanc perfectissimam contritionem habeat (quae tamen illi certò & infallibiliter constare non potest) adstrictus est ex praecocepto Dei, quod illis verbis apud Ioannem Apostolum: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; continetur, omnia, & singula grauiora peccata sua legitimo sacerdoti propalare. Facta ergo examinatione debita peccatorum, & contritione verissima, ac dolore acerbissimo, non sine firmo proposito emendationis concepto; debet peccator coram sacerdote apparere, & ceu leprosus quidam ad eum missus, ore Christi, qui dicit: Ite, ostendite vos sacerdotibus; ipsi omnia grauiora peccata sua, ac suam lepra aperire. De qualitate verò sacerdotis, quem debet eligere, si ad id optionem habeat, nihil dicimus, nisi quod se ipsum, corporis medicum inquitentem, imitetur. Si enim cum in orbo graui laborat, medicum peritissimum, ac expertissimum, si potest, accersit, cuius ope salutem amissam recuperet; ita grauisimo vulnere peccati saeuus, doctum & expertum, & sanctum confessarium adeat, zelum Dei, & salutis animarum habentem, cuius potestate & consilio animae vulneribus medeatur. Circumspecte diligentius, inquit

Ezech. 33. n. 19.

Ambros. li. 2. de poenit. c. 5.

Prum. 20. nu. 30.

Greg. 13. Moral. c. 13.

2. Reg. 12. n. 18.

2. Reg. 14. n. 24.

Bernard.

Apte. 2. nu. 5.

Trident. sess. 14. cap. 4.

Ioan. 20 nu. 23.

Luc. 17. nu. 14.

Origenes,